

Adelaarsvlucht

(Henrik Pontoppidan, 1899)

Dit is het verhaal van de jonge adelaar, die als geelgesnaveld jong werd gevonden door een paar jongens en naar de oude priesterswoning werd gebracht, waar zorgzame mensen zich over hem ontfermden en van hem gingen houden, zodat ze later geen afscheid meer van hem konden nemen. Net als *het lelijke eendje* uit het sprookje groeide hij op tussen kwakende eenden, kakelende kippen en blatende schapen, en hij voelde zich zo thuis in deze omgeving dat hij groot en breed werd, ja zelfs, zoals de priester zei, een buikje had gekregen.

Hij had een vaste plek op een oud hekwerk bij de varkensstal, waar hij er altijd op zat te letten of het dienstmeisje etensresten weggooide. Zodra hij de dikke Dorthe in de gaten kreeg, sprong hij op de grond en waggelde de gevulde bak tegemoet als de burleske zakloper, die de koning van de hemelse sferen is als hij zich op de grond beweegt.

Af en toe gebeurde het, vooral op dagen met storm of als er onweer kwam opzetten, dat er een onbepaald verlangen, een mistig gevoel van heimwee ontwaakte in de borst van de gevangen hemelbestormer. Dan zat hij halve dagen met zijn snavel tussen de smerige veren op zijn borst gedrukt zonder te bewegen en zonder eetlust. Tot hij plotseling zijn vleugels spreidde alsof hij de lucht wilde omarmen en zich sierlijk verhief, maar het was elke keer een korte vlucht, zijn vleugels waren keurig gekortwiekt. Na wat onbeholpen gefladder viel hij op de grond, waar hij in zijn verwarring eerst een paar zijwaartse sprongetjes maakte en daarna met gestrekte hals wegrende en zich verstopte in een donkere hoek, alsof hij zich schaamde.

Zo leefde hij een paar jaar, totdat de oude priester ziek werd en stierf. In de verwarring die daarop volgde in de priesterswoning vergat men op de koninklijke vogel te letten, 'Klaus' zoals men hem heel burgerlijk had gedoopt. Hij waggelde zoals gewoonlijk rond tussen het andere pluimvee, altijd vreedzaam, zelfs wat angstig, omdat hij gewend was een klap op zijn snavel te krijgen van de dochters van de priester als hij af en toe zijn meegeboren superioriteit liet gelden tegenover de andere vogels. Op een dag dat een zwoele zuidenwind voorjaar en warmte over het land blies, bevond hij zich opeens op de nok van de grote schuur zonder dat hij zelf wist hoe hij daar was gekomen.

Hij had, zoals zo vaak, weemoedig zitten dromen daarboven op zijn hek en in een aanval van onbestemd vrijheidsverlangen zijn vleugels uitgeslagen, maar in plaats van zoals anders op de grond te landen, was hij de lucht in gevlogen met zo'n vaart dat hij geschrokken zo snel mogelijk had geprobeerd vaste grond onder de voeten te krijgen.

En nu zat hij daar op de nok van het hoge dak, helemaal in de war door wat er was gebeurd. Nog nooit had hij de wereld vanuit zo'n hoge standplaats gezien. Nieuwsgierig draaide hij zijn hoofd van de ene naar de andere kant, totdat hij, gelokt door de blauwe hemel en de voorbijzeilende wolken, weer zijn vleugels spreidde en zich liet optillen. Eerst voorzichtig proberend, al snel drierster, zekerder, waarna hij zich plotseling met een wilde vreugdekreet en met een grote boog in de lucht verhief. Op dat moment voelde hij zich een adelaar.

Dorpen, bossen en van zonlicht blinkende meren gleden onder hem langs. Hoger en hoger steeg hij op naar de heldere hemel, bevangen door de verre horizon en de kracht van zijn vleugels.

Opeens bleef hij stil hangen. De grote, lege ruimte om hem heen maakte hem onrustig en hij keek rond naar een rustplaats.

Gelukkig zag hij een vooruitspringende rotskant hoog boven het dal, maar terwijl hij hier nog wat duizelig om zich heen keek naar de priesterswoning en het hoge dak van de schuur werd hij gegrepen door een nieuwe angst. Zijn blik gleed over een volkomen onbekend gebied, geen bekende plek zover zijn oog reikte.

Boven zijn hoofd rees berg na berg op, ruwe, kale rotswanden zonder een hekwerk als luwte tegen de storm. Verderop in het westen achter het vlakke land ging de zon bloedrood onder en kondigde noodweer en donkere nachten aan.

Een beklemmend gevoel van verlatenheid steeg op in de borst van de jonge koningszoon, terwijl de bleke avondmist het dal beneden vulde. Moedeloos staaarde hij naar een groepje kraaien dat krassend langsvloog op weg naar huis naar hun nest beneden bij de warme mensenhuisen. Met zijn snavel tegen zijn borst gedrukt en met samengevouwen vleugels zat hij eenzaam en stilletjes op die kale, zwijgende rots.

Opeens hoort hij een suizend geluid boven zich. Een vrouwtjesadelaar met witte borst vliegt rondjes daarboven onder de vlammeende avondhemel.

Een ogenblik zit hij met gestrekte hals na te denken over het vreemde gebeuren. Maar dan opeens is het voorbij met alle verwarring. Met een geweldig geruis van zijn gestrekte vleugels gaat hij de lucht in en is op hetzelfde moment bij haar.

En nu begint er een wilde jacht over de bergen. De vrouwtjesadelaar steeds voorop en het hoogst, Klaus wat moeizaam erachter, zwaar en bijna buiten adem.

Al snel zijn ze boven de bergtoppen. Nog schijnt de zon op de hoogste toppen, terwijl ze in de avondmist boven de bergrug zweven.

Beneden zich hoort Klaus het donkere suizen van grote bossen en het gedreun van rivieren in de diepe kloven.

“Zou ze niet even willen gaan zitten?” denkt hij, ongemakkelijk door het onverklaarbare gebulder. Hij is zowat buiten adem en zijn vleugels zijn zo moe, zo zwaar.

Maar de vrouwtjesadelaar stijgt hoger en hoger, steeds verder zweeft ze over de roodkleurende bergruggen, lokkend met haar roep.

Ze zijn aangekomen boven een eindeloze steenwoestenis waar geweldige rotsblokken chaotisch over elkaar liggen uitgestort als de restanten van de toren van Babel. Voor hen opent zich opeens het uitzicht. Hoog boven de voortglijdende wolken zweeft als in een droombeeld het bovenaardse rijk van de eeuwige sneeuwtoppen, onbesmeurd door levende wezens, slechts het thuis van de adelaar en de grote stilte. Het laatste daglicht ligt slaperig op de witte sneeuw. Daarachter de donkerblauwe hemel vol rustige sterren.

Geschrokken is Klaus gestopt en op een rotspunt gaan zitten. Rillend van de kou en zijn ongemak staart hij naar het witte dodemansrijk, naar die grote sterren die naar hem kijken als kwaadaardige kattenogen in het donker.

Zijn gedachten gaan weer terug naar het huis dat hij heeft verlaten. Hij denkt aan zijn vertrouwde plek op het hekwerk en aan de gezellige eendenvijver, waar zijn vriendjes nu op een rijtje zitten en zoet slapen met hun hoofd onder een vleugel. Hij denkt aan de biggen die nu in een kluitje bij hun moeder liggen te dromen met een tepel in de mond, en aan de dikke Dorthe die met een dampende schaal uit de keuken komt als het gebeier van de kerkklok de zon heeft doen opkomen.

Vanuit de heldere vrieslucht roept nog steeds het adelaarsvrouwtje, maar Klaus slaat stilletjes zijn vleugels uit en slipt weg in de richting vanwaar hij is gekomen. Eerst aarzelend, twijfelend springend van rotsblok naar rotsblok, maar al snel vlugger, ongeduldiger, opgejaagd door zijn angst, zijn onrust, zijn zoet verlangen, naar huis, naar huis, naar huis!

Pas de volgende ochtend kwam hij van zijn onnadenkende vliegtocht terug bij de priesterswoning. Een ogenblik liet hij zich zweven boven het huis van zijn jeugd, alsof hij zich ervan wilde verzekeren dat alles daar beneden nog bij het oude was.

Toen daalde hij langzaam.

Maar er moest een ongeluk gebeuren. De knecht, die hem bij toeval had gezien en nog niet had gehoord van zijn verdwijnen, was haastig zijn buks gaan halen en had zich verdekt opgesteld achter een boom om de vermoedelijke kippendief neer te schieten, zodra hij voldoende was afgedaald.

Het schot viel.

Een paar veren vlogen door de lucht en als een steen viel de dode Klaus op de mestvaalt.

Want het helpt echt niet dat je in een adelaarsei hebt gelegen als je opgegroeid bent in een eendenvijver.

Nawoord van de vertaler:

Met dit verhaal gaat Pontoppidan de discussie aan met het verhaal *Het lelijke eendje* van Hans Christian Andersen, waarin Andersen schrijft dat het niet uitmaakt dat je in een eendennest bent geboren als je in een zwanenei hebt gelegen. Het aangeboren talent (de zwaan) ontwikkelt zich toch wel ondanks de omstandigheden waarin je bent opgegroeid (het eendennest).

Andersen zag zichzelf als het lichtende voorbeeld van die stelling. Overigens is het verhaal over het lelijke eendje te lezen als zijn autobiografie. Zoals het het eendje verging die een zwaan bleek te zijn, zo verging het immers ook Andersen die vanuit armoedige omstandigheden een groot auteur werd.

Pontoppidan is het niet met die stelling eens en zegt dat ook al heb je nog zoveel aangeboren talent meegekregen (de adelaar) het de omstandigheden zijn waaronder je opgroeit (de eendenvijver) die bepalen wat er van je terecht komt.

Voor informatie over Henrik Pontoppidan en over Hans Christian Andersen zie onder Deense literatuurcanon op de site www.welkom-in-denemarken.nl

© Vertaling: Jan Baptist, 2022